

Märdukuu

3. päiv
2009

Nummör
22 (193)

Leht mass erälde
ostõn 5 kruuni

UMƏ LEHT

VANA VÖROMAA RAHVA UMAN KEELN LEHT

**Jahimiis Rammuli Tiit tsiko
ja inemiisi krantsuisist**

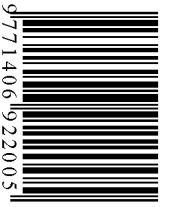
Kae lk 2

**Midä tegevä vana
Võromaa poisi sõakoolin**

Kae lk 3

**Ruitlanõ tuust, kuis
Võro liina kuulsas tetä**

Kae lk 4

Käü võro keele nätäl

Timahava peetas vanal Võromaal võro keele nädälit 30.10–6.11. Nätäl naas pääle minevä riidi Võro instituudi konvõrentsiga «Väiku keele mitmõkeelitsen ütiskunnan» ja võrokeelidse lauluõdaguga.

Eelä aroti käsitüü-inemise ja tõsõ huvilidsõ, määne võinu olla võrokõisi esindüsriivas: seto ja mulgi jäävä ummin rõivõn egäl puul häste silmä, võrokõsõ võinu kah umma rahvarõividõ illo inämb vällä näüdüädä.

Nikani ku seo riidini käävä koolõn latsiga võro keelen ilma-asjo arotaman külälidse: rahvaperimüse uurja Kõivupuu Marju om külän Puiga, Varstu ja Mõnistõ koolin, Europarlamendi vahtsõnõ liigõ Padari Ivari lätt kõnõlõma Parksepä kooli latsilõ. Koolõn loetas ka võrokeelist kirändüst ja kaias vahtsõ võrokeelist latsiaokirja Täheke.

Võrol tulõ Valgõ käsitüünäütüs

25.11–20.12 kõrraldasõ Näputüüselts ja Võromaa muusõum käsitüünäütüse «Valge +». Käsitüüd võiva näütüsele kaemisõs tuvva kõik meistri, mitte õnnõ Võro maakunna uma.

«Valgõ pluss sai tuuperäst nimes pantus, et olõssi ütõ kõütüvä sõna «valgõ» ja «pluss» om sis ütõskõik mis sinnä mano lätt,» seletäs ettevõtõmisõ kõrraldaja, MTÜ Näputüüseltsi juhatusõ liigõ Sepä Marika. «Või näütüses olla must kamps valgõ täpiga – «Valgõ» omgi sis tuu täpp!»

Näütüsesõ või tuvva ütõskõik mändsest matõrjaalist käsitüüd. Tuudki massa-i pelädä, et käsitüüd ülcarvo palfo saa. «Ku tuvvas veidemb asjo, teemi näütüse muusõumi väikun saalin, ku inämb asjo, sis suurõn,» kõnõlõ

Seo riidi ja puulpäävä, 6.–7. märdukuu pääväni tulõ Võro instituudin ütõ esieräline õpus: Eesti rahvusliku folkloorinõvokõgo koolituskeskus kõrraldas aoluulidsõ Võromaa perimüskultuuri kursusõ.

Arukasõ Madis kõnõlõs tuust, miä perimüskultuur om ja kuna tuu lajan ilman vällä kujosi, mändse omma meile lähkümbä rahva ja keelesugulasõ.

Valgu Ülo jutt om Eesti rahvausust ja ilmakaemisõst nii vanal aol ku seoilmaigu.

Maausust ja edevanõmbidõ avvostamisõst kõnõlõs Maa-valla kua vanõmb Kaasiku Ahto. Hiemäe Malle jutt om Lõuna-Eesti ja lähkümbält vana Võromaa rahvakombist, rahvakallendri tähtpäivist.

Oppusõ iist rahha ei küstä. Kiä omma tulõja, ankõ hindäst teedä Võro instituuti kas wi@wi.werro.ee vai tel 782 8750 (sekretär Tuuli).

Sepä Marika.

Näütüse jaos mõtõld käsitüüd tulõssi viiä ildampa 20. märdukuu pääväs (20.11) Võromaa muusõummi.

Näputüüselts plaan ka edespite vanal Võromaal käsitüütegemist härgütä. Seldsi vidämisel om luud vana Võromaa käsitüükõgo. Tuu tähendäs andmõbaasi, kohe om kofat kokko teedüst näputüümeistride, a ka rahvapillimängjide, vanaperäse söõgi tegijide ja tõisi meistride kotsilõ. Kõgon om teedüst inämb ku saast meistrist.

Sepä Marika ütõl, et tulõman om viil konkurssõ ja näütüsi. Tulõva aasta algusõn om uuta käsitüükõnkurssi ja keväjä tuu konkursi näütüst kah.

HARJU ÜLLE

28. rehekuul läts Lindora laada pääl häste kaubas söõgikraam. 15kroonitsit Peipsiveere sibulit haarti 10kilodsõ võrguga, lambaliha kattõ lette päält ja suidsuliha-kandsäk olõ kah pia egäl laadalidsõl kotin. Viil jäi silmä, et masu olõ ajanu kotost kavvõlõ kauplõma hulga lätläisi. Osa näist mi kiilt joht es mõista, a ollõ kõrraldanu kauba mano eestikiilse sildi. Näütüses jäi silmä silt «Mööbel kitse näritud okstest».

HARJU ÜLLE jutt ja piit

Uma Pido võtt huugu

ALLASÕ TIIA

Simunapäävä õdagu helõsi Põlva kultuurikeskusõn umakiilse laulu: kultuuri-inemise võti kokko kolmõ suurõ pidõga laulu-aasta ja teivä otsa valla vahtsõlõ: koori lauli tõõsõ Uma Pido laulõ vagivahtsõst noodivihust.

Edimäse hafotamisõ-kontsõrdi laulõsõ valla Põlva muusigakooli latsikuur, kõlasi «Ütsik täht» (Kolga Raimondi sõnõna ja Kalkuna Mari viie pääle).

Kas Põlvan om tegünü vahtsõnõ latsikuur, uursõ luku juhatanu Ratassepä Estri, Põlva Muusigakooli direktri käest. «Saa-i peris nii viil üldä, a tullimi veidemb ku kuu aigu tagasi kokko, et tutvusta vahtsõ Uma Pido latsikuurõ laulõ. Ja nüüt latsõ ütligi: mi võinuki koori tetä!» kõnõlõ Ratassepä Ester. «Ku kuuri tulõ-i, sis ansambli teemi kimmäl!»

Kontsõrdil lauli Põlva muusigakooli latsikuur, Põlva vaimuligu laulu seldsi kammõrkuur Maarja (juhaf Ratassepä Ester), Põlvamaa miihikuur (juhati Määri Andres, Oviiri Aino ja Jõgi Riivo), Põlva naisikuur ja segäkuur «Kevadised hetked» (juhaf Tammeoru Saidi).

Kontsõrdil mängevä süämlidselt kuun Pruusa Signe viiolit ja Tartese Heino lõõtsa. Pidoõdagut juhtõ Põvvati Helje.

Põlva maakunna lauljit, tandsjit ja pillimängjit tennäti

TAALI KATI PILT

Laulu «Ütsik täht» laulva Põlva muusigakooli õpilasõ, kiä tahtva umma kuuri vai ansambli tetä.

kolmõ tinahavvadõ suurpido – maakunna laulu- ja tandsupido «Meri on, meri jääb...», Peipsiviirsidõ maakundõ laulu- ja tandsupido ja muidoki üldlaulu-pido ni tandsupido – iist.

Tenosõna ütli ka Põlva maa-vanõmb Sibula Priit, Eesti laulu- ja tandsupido tsihtasotusõ juht Maate Aet ja Põlva maakunna umavalitsuisi liidu juhatusõ esimehe asõtäütjä Needo Ülo.

Põlva kandi muusigarahas näkk är ka tulõvadsõ Uma Pido lavastaja Trassi Raivo, kiä lubasi tulõvadsõl pidol ütõ-tõist põnõvat kaemisõs.

Uma Pido pääiistvõtja Ojari Triinu nimmas, et tulõval Umal Pidel om inneskistviisi iks tuu, et kõik laulu omma umakiilse.

Tähelepandmist jagus kõigilõ vana Võromaa kihlkundõlõ. Kõik laulusõna omma jo sündümisest saadik võrokeelidse: naid pido jaos mõnõst tõõsõst keelst ümbre pantu ei olõ.

Vahtsõnõ om tuu, et ku edimädeses Umas Pidos oodõti miili laulma kuuri «Mehe mõtsast»

sast», sõs no omma oodõdu ka naasõ kuuri «Naasõ nurmõst».

Kuna Eesti rahva muusõum võtsõ uma 100. aastapäävä tähistüses tsihis saia Eesti-maal paika kõiki aoluulidsi kihlkundõ piirisildi, sis jaetas ka tõsõ Uma Pido rongikäük kihlkundligult.

Päält Võromaa katsa kihlkunna rahva astva setokõsõ «Seto sõsara ja vele» sildi all, muu ees-

timaaladsõ ni nuu, kiä tiia-i, kost nä peri omma, lõüdvä uma kotussõ plakadi «Sõbra ja sugulasõ» mant.

Põlva Maavalitsusõ haridus-, kultuuri- ja sotsiaalosa-kunna juhataja Aasa Piitre jaos om tähtsä tuu, et 155 aastakka pääle Põlvan peetüt edimäst Eesti laulupühhä peetas Põlvan tõnõ umakiilne Uma Pido.

«Naasõ nurmõst» ja «Mehe mõtsast» Umma Pitto laulma!

Õkvalt pandas kokko projektikuurõ «Naasõ nurmõst» ja «Mehe mõtsast» tõsõl Umal Pidel laulmisõs. Oodõtas lauluhelüga naisi ja miili nurmõst, mõtsast, küläst ja liinast, noodi perä laulmisõ mõistminõ olõ-i tähtsäl Opitas är naisi- ja miihikuurõ laulu ja naisi/miili osa ütõskuurõ laulõn Umal Pidel laulmisõs (29.05.2010 Põlvan Indsikurmun).

Naisi edimäse kokkosaamisõ omma **9. 11 kell 18 Võro Kandlõ kultuurimajan** ja **10. 11 kell 18 Põlva kultuurikeskusõn**. Viil lautas timahava 7.12 Võrol ja 8.12 Põlvan. 2010. aastal jakatas pruuvõga kooni Uma Pidoni kõrd kuun.

Miili edimäse kokkosaamisõ om **15. 11 kell 16 Vana-Koiola rahvamajan**. Seo aastak saias kokko viil 6.12. 2010. aastal jakatas pruuvõga kooni Uma Pidoni kõrd kuun.

Teedüs: Tammeoru Saidi, tel 509 7391 (Põlva naasõ), Ilvese Helga, tel 528 3549 (Võro naasõ), Määri Andres, tel 528 4859 (mehe) ja www.umapido.ee.

Härgütõdi ettevõtõjas saama

Palfo mikandi inemise omma tüült valla saanu ja tulõ märki, midä edesi tetä. Üts võimalus om naada esi ettevõtõjas. Tuus sai hulga julgust ja tarkuisi mano Lõunahummõgu-Eesti ettevõtõluspääväält, midä peeti 22. rehekuul Väimälän.

Kuis nimä omma uma vahtsõ ettevõtõttõ nullist üles chitanü, kõnõli Võro eläjäkliinigu OÜ Sodalis juht Konksu Jaan ja väiku puutüükua OÜ Brain-Team juht Kulli August, kiä om ka Eesti müüblitüütõidõ liidu juhatusõ liigõ.

Konksu Jaani jutust tull vällä, et ütõ nipp häste toimõ saia om kundõ tummiss lüvvä: tä kõnõlõ luu inemisest, kiä tull uma piniga

kliinikuhe. Tohtri näkk kõrraga är, et tuud pinni vaivas kõllanõ katt hambidõ pääl. Et kliinikuhe olõ õkvalt hangit kallis hambidõ parandamisõ ja läükmlüümise massin, sis tekk tä kõrraga pakmisõ, et teemi pini hamba ilosas. Tettigi sis nii ilosas, et peremiis ütõl perän tohtrilõ, et kae, julgü-i piniga kuun ollõn esi inämb naarahtagi!

Kulli August selet, et timä tekk kõkkõ süämege. «Ku om tagasiminekit, ei või kõrraga asja nukka visada,» opas tä. «Avif ka suur tahtminõ ja uskminõ, et häste lätt.» Tä pruuvõs ka tetä esimuudu müüblit, et tõisi siast silmä jäiä.

Naidõ miili läbielämiisi ja nõvvo uma ettevõtõttõ tegemises sai kullõlda peris ilma rahalda ja tuuperäst olõ kullõjit hulga. Palfo

ütli, et miili jutt and näile kah julgust uma ettevõtõ tetä.

«Mi viil tsipakõnõ märgimi, a äkki teemi är kah,» arvisi uma ettevõtõttõ kotsilõ Rätsepä Elise (18) ja Kortsu Kerli (18), kiä opva Valgan kokas. Inne taad päivä ei olõs uma ettevõtõttõ tegemine näile päähägi tulnu.

«Ma esi vast es julõnu umma ettevõtõttõ peris nullist alosta, palfo vana olõ vast,» arvas Rapi-nä aianduskooli käsitüüetevõtõ-lusõ oppaja Sarnitsa Ülle (46). «A umilõ õpilaisilõ saa küll huugu mano anda, näile häid mõttit ja nippe edesi kõnõlda.»

Võromaa kutsõhariduskeskusõ oppaja Lutsu Andrus (45) härgütäs ummi puutüüpoissõ tuuga, et ettevõtõtluspäävä külälise kaiva poissõ tettüt malõlauda, saan-sängü ja rõivavarna ja anni

hulga hääd nõvvo, kuis asjo viil parõmbas tetä. Oppaja luut, et kõik tuu pand poissõ pää tüüle.

A Tarto puutüümeche Holmi Vladimiri (54) silmä lätsi pään helkämä hoobis tuu pääle, ku tä näkk Väimälän «viimäde pääl» puutüütehnikat. Säänegi asi või inemist härgütä ja panda tedä märgõtama, kuis uma ettevõtõttõ kaupä nii häste müvvä, et võisi hindäle peräkõrd sama hää teh-niga hanki.

PEEDOSAARÕ KAISA

Ku laulda mõistat – Umma Pitto!

Ku sul om lauluhellü ja miildüs laulda võrokeelitsit laulõ, sis massa-i käest laskõ võimalust laulda keväjä Indsikurmu püüne pääl tõsõl Umal Pido!

Parhilla kofatas rahvast kattõ esieraliste kuuri: naisist pandas kokko laulukuur «Naasõ nurmõst» ja mehe saava üten laulda koorin «Mehe mõtsast».

Mitõmõ laulumehi, kiä edimädsel Umal Pido lauli koorin «Mehe mõtsast», ütli, et näil oll' päält tuud uskmalda hää ja väkev tunnõ. Usu, et nuusama mehe omma ka seokõrd platsin. Tõsõ – tekke perä!

HARJU ÜLLE, päätoimõndaja

UMALEHT

Telmisennummõr 00917

Ilmus egä katõ nädäli takast tõsõpäävä

Toimõndusõ aadrõs: Tartu 48, 65609, Võro

E-post: umaleht@umaleht.ee; info@umaleht.ee

Päätoimõndaja: Ülle Harju 78 222 21, 56 606 494
info@umaleht.ee

Keeletoimõndaja: Laivi Org laivi77@hotmail.ee

Latsinuka toimõndaja: Mariko Faster 56 213 177
mariko.faster@gmail.com

Välläandja: Võro Selts VKKF
Trükjä: AS Võro Täht

Lehe välläandmist tugõva:

Riiklinõ programm «Lõunaeesti kiil ja kultuur» ja

EESTI KULTUURKAPITAL

Uma Leht Internetin: www.umaleht.ee

Paprolehe-kujolist Umma Lehthe saa lukõ ka Internetist www.netiajakiri.ee päält!

Kiri

Kiri kiroda aadrõssil Tartu 48, Võro liin 65609 Uma Leht vai info@umaleht.ee

Toimõndusõl om õigus kirju toimõnda ja naid lühendä. Kirä iist hono- rari ei masta.

Võinu veidemb vingu!

Viimäde ao moodusõna om majandussurutus vai peenembält üteldä masu. Tuu käü egä lausõ lõppu nigu refrään egä laulusalmi perrä. Taa hädäldämine nakkas jo süäme pääle, egäs tuust ving- misõst umõtõ parõmbas ei lää. Ja tunnus, et kõgõ rohkõmb hädäl- dāse nuu, kel õigõt hātā ei olõ. Kiä veituga läbi ajama harinu, tuu ei saaki arru, et vahepääll kõik nii hirmsalõ häste oll'. Oikõ masu vai apu (aopuudus), ellä õks tulõ, kohes päset!

Ilda aigu jäi vanast kapist san- nanukan näppu 1991. aasta aokiri Eesti Naine. Meelenpedämine om meil õks lühkene, mul hendäl kah. Peris hiitü, ku säält loi, et palfu latsõ es süü sis koolin, selle

et vanõmbil es olõ massa tuud 65 kopkast päävä iist; et latsõ sei kooli koka jutu perrä kõgõ kõik är ja et leibä läts ka häste. Üten tõsõn jutun soovitõdi munaga hiussit mõskõ... ku om koskilt õnnõs lännu munõ saia. Kac, sis oll' õks tõtõstõ puudus ja mõnõn kotun vast peris nälj, taa masu om põra nallategemine!

Üte õdagu käve naabrimem- me man ubinakuuki söõman ja juttu ajaman. Timäle miildüs nuurusõaigu miilde tulõta, mullõ jäl säänsit mälestüisi kullõlda. Täl tulf miilde 1944. aasta põimukuu. Sõda mui- duki käve, vindlane oll' sisse tulõman ja sakslanõ pagõman. Tulf eläjide, hädäliidsi rõividõ ja söögikraamiga lahingidõ iist mõtsa paeda. Kiäki es tiia, kas tagasi tullõn om alalõ maja vai ahokands, kas esiki elun olõt. A viimäne õdak inne ärminekkit peeti ütten perren pernaasõ juubõlit ja pidurahvas käve süümise-juumisõ vahepääll ümbre maja võiki juuskman. Ku meil veerändki tuu ao inemisi elurõõmu olõs, mi eläs palfu parõmbadõ!

NÖLVAKU KAIE

Verska sanatoorium – puhkus elo lättide pääl

Jah tervüsele iispääväst riidini

5 päivä elämist ütteh hummõgusõõgõga
5 lõunasüüki, 4 õdagusüüki
Tohtri käest nõvvoaaminõ
5 x mineraalvii- vai muavanni
5 x 15 minotit tasomist (massaazi)
3 x 30 minotit soolakambrih istmist podomeetria vai luutihehüse mõõtminõ
2 x parafiini (kinda)
3 x 30 minotit Shin-do haotuisi (rühmäh)
2 x hummõgu-sanna ja basseinih olõmist sanatooriumih
2 kõrda Viiparadiisih nikani ku viländ saa

Hind 3250 kruuni/pakminõ (peris hind 3900 kruuni)

Taa pakminõ om jovvuh 1.11.2009 – 28.02.2010

Teedüst ja aigu kinni panda saa tel 799 3901 vai info@spavarska.ee
www.spavarska.ee

Rammuli Tiit: jahimiis es pidänü tsia tettüt kahõ ütsindä kinni masma!

Kanepi valla Põlgastõ jahtkun- na päälük Rammuli Tiit (35) om jahti pidänü joba üle 20 aasta. Timä meelest õiõndasõ inemise jahimiisiga vahepääll iks ülearvo, ku tsia omma kardokapõllu pääl kurja tennü vai kobras mõtsanuka vii ala paisutanu – jahimiis om kah inemine ja ei piä egä päiv umast unõaost mõtsaeläjide krantsuisi praavitama.

Põdrajaht lätõ vallalõ, kas olõt joba käünü?

Kats põtra om meil käen, kolm om ülepäa kokko laskõ. Alostimi 3. rehekuul ajajahiga sõs. Ajujaht liit mehe kokko: põdrajaht om sääne, kohe tulõ inämbüs kohalõ. A mullõ hindä- le ajujaht väega ei miildü, selle et tuu sekä ka kõiki tõisi eläjit.

25 meid om: kõgõ vanõmb om sündünü 1936, kõgõ noorõmbat om rassõ üteldä, selle et meil om sänsit kah, kellel käävä 15–16 aastadsõ poja kah jahti. Esi naksi kah 13 aastadsõlt jahin käümü. Esä om mul jahimiis ja vanauno oll' jahimiis – jahipisi- läne joba väega kavvõst seen!

Kon jahti piätü?

Esä eläs Põlgastõn ja meil omgi Põlgastõ jahtkund. Ma esi elä külh Jõksi külän, a kõikaig om sinnä jahti käätü ja jahimaa säält selges opitu. Jahimaad om säält 9000 hektäri.

Kõgõ parõmb om minnä jahti riigimõtsa. Meil om mõnõ talo- mehhega õks kah leping tettü, a üts sort om sänsit, kedä piät väega kumardama kõik aig. Mõni iks taht väega, et tulõ timä maa pääl kõgõ rohkõmb kopratammi lahku, põtra iks jahti timä pedästigust ja kitsi timä kuusistigust. Ku ei lää, sis oldas pahanõ.

Kas tsia tegevä ti kandin kah kurja, Valga kandin ollõv üte mehe nurmõ pääle õnnõ üts kardokh alalõ jäänü?

Ma peris tuud ei usu, et õnnõ üts kardokh sinnä jäi! A tsiga lahk põllumaid külh. Mille tsiko palfõ om: tuud ei või kõva helü- ga üteldä, a süüdü om iks jahi- miis esi. Kõik seo lisasüütmine, määnegi aig es lasta immis- sit, et tsiakari püsüsi elõjõulinõ. A ku immis- sel om iks säidse- katsõssa pörsast takan, sis teemi lihtsā rehken- duse: viis immist, 35–40 tsika man!

Tsiko arv om viimäde paari aasta joosul kõvva suurõmbas kasunu. Kai ütte 2004. aasta kuunolõgi protokoll, kos meile oll' keskkunnateenistus määränü katõssa tsialupa. Meil oll' vastus kirotõt, et katsat om mi jahtkun- na jaos palfõ, et neli-viis olõs paras olnu. Täambädsel pääväl om eski 38 lupa veidü!

Kõnõldas, et jahimiis pidänü tsia tettü kahõ kinni masma: mille tä es tulõ küländ kipõlt. Midä tuust arvav?

Jahimiis om astnu jahiseltsi vabatahtligult. Selge, et mi piät eläjide arvo kontrolli all hoitma, a ei jovva jo ülemõistusõ!

Jahimiis ei saa võtta tuu kahõ vastutust õnnõ hindä pääle. Mille: elläi, ku tä mõtsan ümbre juusk, ei olõ kellegi uma. Pere- meheltä vara Ecsti vabariigin!

Ku elläi jääs auto ala ja purus sõidõtas, om tä äkki jahimehe uma. Ku salakütt lask eläjä maaha, om elläi kõrraga riigi uma. Piät riigile kahõ kinni masma. Niisama om tsia tettü kahõga. Tsiga lätõ põldu – om kõrraga jahimehe uma ja jahi- miis piät kahõ kinni masma! Ma lövvä, et tuu olõ-i õigõ!

Kartolipõllupidäjälõ pidänü jo ka määnegi umavastutus jäämä. Tuu es pidänü mitte väiku olõma.

Mõni om jo nännü esi hulga vaiva, et tsiko kavvõmbal hoita. Mi kandin om üts kartolikasva- taja, iks mitukümend hektäri kartolit om maan. Inemine – au ja kittüs timäle – and uma rämpskartoli meile, veidü likõt saanu vilä kah. Kartolipõldõlõ om tä ümbre pandnu celektri- kafussõ.

Mi jahipuki omma pantu timä põldu, jahti käümü sinnä: väega hää klapp om tuu talomehega. Timä ütles, et tsia omma nakanu käümü ja mi läämi jahti. Teemi pauku, proovimi üte tsia iks är laskõ ja asi om kõrran.

Egä mi ei saa kõikaig kah jahi- ti piä: meil omma tüükotusõ, perre, jahil käümü umast vabast aast. A vahepääll tükis tuu nigu tüüs minemä joba: piät mõtsan eläjit süütämä, käümü kopratam- mõ lahkman, tsiko pašma.

Talomiis esi istus õdagu soh- va pääl televiisori iin lämmän tarõn, ku mi piät külmän viin tsolbõrdama ja kopratammõ lahkma vai pašma, kas tuu tsiga täambä tulõ vai ei tulõ!

Kõgõ hullõmba omma naa potipõllumehe, kellel om kats- kolm pindrekest.

Muidoki, tsiga käü üle kafa- ga: säält ei jää midägi perrä! Ikk om suur muidoki, egälütel om

uma kardokh kallis!

Kuis kopraga lugu om?

Paar aastat sai taad kõvastõ jahitus ja peris häste om. Tüküs tegemä muidoki hātā, esieranis vasta süküst tüküs paisutama. Meil nõud üts maaumanik, et timä maa pääl piät kopraga kõr- ran olõma. A säält om turbanõ maa, olõmi püüdnü säält koprit ekä muudu kätte saia. No olõmi saanu näid külh veidembās, a peris nulli ei olõ saanu.

Ikva, ku kobras võtt mõnõ puu maaha vai uputas mõnõ hektäri maad üle. A saman esi omma suurõ mõtsaumanigu: lõikasõ uma mõtsa kõik nulli. Kes sis rohkõmb kahõ tege: kas tuu kobras vai sis tuu mõtsa- umanik esi? Kobras elli järve veeren, võtsõ maaha no alla kümne noorõ kõõ. Päämidselt sei iks tuud paiu, mis õkva järve veeren kasvi.

Saman tetti esi mõts tasa, jäeti «siimnepuu» – nuu omma nüüt juuriga taiva poolõ käändnü! Tuu ei olõ kahõ timä jaos, a ku kobras võtt, sis om, ja jahimiis om süüdü, et kobras ülepäa timä maa pääl eläs!

Säänest õiõndamist iks om?

Iks om, a no mõnõ inemise muidoki. Ahja jõe veeren om üts kodanik, kellel om purrõ tettü üle jõe. Mineväästa helis kõgõ vihmatsõmbal aol, ku jõeõn oll' vett hulga: kopratamm om üllen ja kopra omma süüdü, et timä purrõ vii all om! No andkõ andis!

Maaumanikkõ om iks katõt äärmusõst – üts taht, et kõik kopra är püvvät, tõnõ, nigu kuuld, et järve veeren pauku tiit, sis joba sõimas üllest mäe otsast sinno!

Rebäside pääle ei kaivada?

Ei. Mineväästa teimi kõva jahi, mi jahtkunnan lasti 71 rebäst. Seo aasta, ku suvõl ümbre sõitsõ, näi rohkõmb jänest ku rebäst!

Tuu suur marutõvõ-pro- gramm muidoki härgüf meid: piät viimä rebäse pää ja vere, tuu iist andas rahha. Minevää- aasta saimi päält 3000 krooni rebäside ja kährikide vere ja pää iist jahtkunnalõ rahha tiini. Seo aasta om kah viidü üts kümnekund kährikut ja neli- viis rebäst.

Raha om iks tuu, mis pand aša liikma! Karusnaha iist jo midägi ei saa: rebäsenahka ei tahaki kiäki! Nugist viil võetas ja ilosa kähriunaha iist vast sada kruuni andas. A tuu ei tasu vaiva: lihtsāmb om lapjuga mulk kaiba.

A tsia- ja põdranahk?

Läävä kõik maa sisse! Park- minõ om kah kallis ja egä kellelgi rahaga laiuta ei olõ. Põdranahk om 1500 kruuni ja tsianaha parkminõ lätõ kah tuhantõ krooni ümbre.

A iks ei jätä jahimehe ammõ- tit maaha?

Eläjät ei tahaki inämb nii väega laskõ. Ku noorõmb ollit, sis oll' huvi, et saasi eläjä. Nüüt käätu ja kaet, istut jahikantslin ja kaet, palfõ tsiko kää söömän ja mändse nä omma.

Võimalusõl iks võtami kah, egä õga kõrd näppu sirgu ei jätä, a inämbüs jahipäivi om iks noid, ku tulõt kodo, panõt pussä kappi ja lääts magama.

Määne om kõgõ uhkõmb jahisaak?

Kõgõ uhkõmbas jahisaagis peetäs iks karro. Mu jaos om kõgõ uhkõmb trofee ilves.

Ma olõ esi kats ilvest lask- nu ja naha omma mul saina pääl. Hinnalidsõmba sokusarvõ omma kah mul saina pääle säctü.

Põtra olõ küländ hulga lask- nu, a sarviga ei olõ õnnistunu: üte sarvõ omma saina pääl ja noid ei saa kah sarvis üteldä, omma rohkõmb nigu pulga.

Kas jahipinne om?

Mul om taks ja foksterjer. Noidõga ma asata tassakõistõ. Ku om vaia verejälgi aia, sis taks om väega tubli verejäl- pini. Koprajahti iks käümü näide mõlõmbidõga. Hulga koprit omma vällä võtnu urust.

Mis tüüd muidõ tiit?

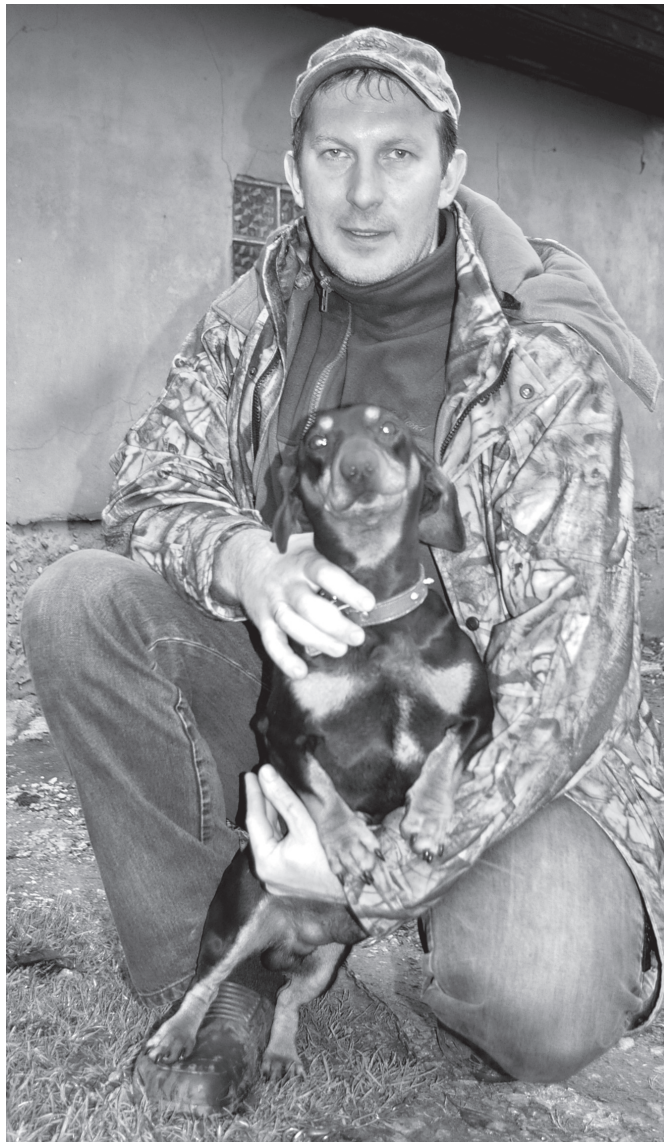
Ma olõ Kõllõstõ vallon kom- munaalteenüssiide pääl: vesi, lämmi, tsolgiivivärk ja pakumi kopatüüd kah.

Midä pere tege?

Saastanõ tütär Merit opis Kanepi gümnaasiumi tõsõn klassin ja Põlva muusikakoolin viiolit. Koton mänge klavõrit kah, imä avitas.

Naanõ Meeli om muusikaop- paja Otõpää latsiaian Pähklike ja Kruutusõ latsiaian.

Meeli juhatas Kanepi segä- kuuri kah, ma esi laula säält koorin joba 15 aastat.

HARJU ÜLLE PILT

Rammuli Tiit uma jahitaksi Eediga.

Esimuudu

Kuis imä lamba ja varsaga sõit

Ma kõnõlõ, kuis mu ima Olli uman esätalon Kähril tolloaigsõn Viitinä vallon 1936. aastal ütsä aastadsõlt lambaga ja peränpuulõ varsaga kah sõitsõ.

Mu imä uma ima Lonni abiga meisterdivä katõpääle esierälidse puutsõdõrõga vankri, kon puutele scen olliva. Sinnä vaihõlõ panti hobõsõvankri tele määri, et niibõmbalt liigusi. Vankrilõ panti ette kuusidsõ vehmre. Kadajapuust olliva taosõ ja luuk. Taossil ollõ ümbre pehmenõdõses rõivit, kos olliva rahkõ külõn. Paitse olliva kabladsõ. Uha linadsõ.

Lambaga sõit käve uhkõlt. Mõtsan. Vanalammas tull' kara mant är tuuva küünü mano. Ku tä vankri iin oll, sõs tä juusksõ hinnäst raputõn kõigi vangõrdõga, mis hüplivä hainamaad piten sõitõn, tõisi lambidõ mano. Sõs oll sõit läbi. A tuud sai kõrratus õks vahtsõst. Muidogi vanalambaga tulliva tsile kah ütõn ja sõidu aigu teiva peenükese helõga «mää-mää!».

Tu vanalammas oll tõistõ vanalammasõ siäst är opatu: laskõ paitsidega juhti, pakk nalla kah.

Ku lambaga sõitu oll viländ, sai proovitus ka kolmõkuusõ nivalidsõ varsaga sõita. A inne tull tu vars vällä opada. Tull tetä kah paitse, et sõs hindäl iin uhjaga käümä opata. Vars kaugõlõ es taha imä mant minnä. Käümine selge, sai pruugitus lambavankrit. Muidogi tull varsalõ tetä kaala perrä taosõ ja luuk. Muu asandus oll sama, mis lambalgi vaia lätõ.

Sõit aläs vankriiga muru päält. Ku vanahopõn hirat, sõs vars kruvvsõ tuuri üles ja juusksõ traavitõn aia värtest vällä imä mano. Tälle jäivä taadõ õnnõ vehmre, tuuperäst, et vangõr es anna käändä, juhtkaplu es olõ. Jäi värtepostit taadõ kinni. Ka vehmre kabõl oll nõrk.

Tuu oll mu imä edimäne varsaga sõit. Talvõs kasvi vars suurõmbas. Sõit käve peräriiga, millega esä mõtsast palkõ vidi. Nüüt oll vars imä nisa mant är võõrutõ. Tuuperäst käve sõit elämise ümbre tiid piten uma kats kilumeetrit ilma äpärüsilidä.

Sõamiis – kimmäs ammõt

PEEDOSAARÕ KAISA

Tahtminõ esämaad kait-sa, kõva trenn ja hää süük – neo asä omma Tarto korgõmba he sõakuuli meelütänü Võro valla nuurmehe Tuliku Allari (21) ja Niilo Tõnu (23) ni Põlva poisi Langa Wolfgangi (21) ja Lumõ Margusõ (21).

Kõik neli nuurmiist omma jo küländ varatsõst nuurusõst sõamehe-clost luku pidänü.

Võro maa- v a n õ m b a Tuliku Ülo poig Allar lätõ õkvalt päält Parksepä keskkuuli Vahipataljonni aigu tiimä. «Ku oll 11 kuud sõaväläse-ello är elänü, sis oll hindälegi üllätõses tegünü huvi terve uma elo sõaväega kõtütä.»

Tu vanalammas oll tõistõ vanalammasõ siäst är opatu: laskõ paitsidega juhti, pakk nalla kah.

Niilo Tõnu oll inne sõakuuli minekit kolm aastakka kaadrikaitsovälälane Kupõrjanovi jalaväepataljonin.

«Vahepääl tahtsõ Iraaki välisopõratsioonilõ minnä, a missioon jäteti katski.» kõnõlõs tä. «Elo joba oll sõaväega kõtõdet ja mõtli, et võinu iks mändsegi korgõmba haridusõ kah saia.» kõnõlõ timä sõakuuli astmisõst.

Langa Wolfgangilõ miildü väega aoteenistõsen. «Päält tuud jäi nigu tühi tunnõ sisse: naksi takan ikma kamraadlust, hääd süüki ja mõtsu seen rasmist.» seletäs tä. «Ma olõ kõgõ luku pidänü tuust, ku saa hinnäst pinguta ja keerolidsõn sausun toimõ tulla. Kõgõ parõmb tunnõ om päält tegüsät päivä, ku saat kohegi kuusõ ala küllüle käändä.»

Wolfgangil om ka uma esämaa väega süämen, tahtminõ ka esi kunagi nuuri vällä opada ja nii tä sõakuuli joudsõgi.

Lumõ Margusõl oll sõakooli vasta huvi jo inne keskkooli lõppu. Inne sõakuuli oll tä aoteenistõsen päälilinan Sidepataljonin ja

ka missioonil Kosovon. «Kimmäs sai mõtõ, et vali ohvitseeri ammõdi.» ütles tä.

Vanõmba tugõva sõamehes saamist

Kõik poisi ütles, et näide vanõmbil om hää miil, et poig sõamiis om. «Ku ma koton ütli, et proovi sõakuuli sisse saia, sis oll esä mu kõgõ suurõmb tugõja.» ütles Tuliku Allar. «Tä arvas, et seo passis väega häste mu olõmisõga kokko. Ku ma esi inne tsipakõnõ kahtli, sis päält tuud olli tävveste kimmäs, et valisi õigõ kooli.»

Langa Wolfgang ütles kah, et esäle miildüs timä ammõdivalik, a pallo tutva külh peris imehti. Niilo Tõnu v a n õ m b a olõ-i sõamehe-ammõdi vasta, õnnõ Iraaki-minegi mõtõ näile es miildü (a tuu om jo arvo saia kah).

Sõakuuli olõ-i muidosüüjäl asja

Korgõmba sõakooli elost om puul ülikooli ja tõnõ puul sõaväe muudu. Tõnu arvas, et tuu om hää, et koolin käü kõik nigu nüüri piten. Sis tulõva taha opma iks huvilidsõ noorõ, mitte niisama muidosüüjäl.

«Hariligun ülikoolin võit kävõvõ opman nii, kuis hindäl tahtminõ om, a sõakoolin opinõ om poolõstsaani tüü.» seletäs tä.

Hummogu piät kuvvõ aigu üles tulõma, kõrraga juuskma ja võimlõma. Koolin piät käümä kõikaig vorm säälän. Ödagidõ võit külh ka liina pääle roitma minnä, a kell 21.30 piät tagasi olõma – sõs om ödagunõ ülelugõminõ. Vaheaig om kah õnnõ suvõl ütõs kuu.

Wolfgang tiid kittä ka tuud, et sõakoolin om parõmb elo ku hariligun ülikoolin: elämise kotus om kimmäs, varustusõ and Kaitsõvägi ja kolm kõrda päävän om lämme süük lava pääl.

Opitas muidoki sääl nigu muialgi rehendamist, cesti kiilt ja muud, a poissõ jaos omma iks põnvõmba sõaoppusõ. Tõnu silmä löövä õkvalt helkämä, ku tä kõnõlõs umast lemmikust: käsivõigõlusõst: «Seo ei olõ niisama pesmine, saat tiidä, kuis om ka esi lüüke vasta võtta.» seletäs tä.

Viil opva poisi püssäga ümbre käümä, näil om egäsugutsit drille ja laskmiisi. Muidogi opati näile edimädsel kuul sõariistu ja laskmiisi. «Sükõskuun ollimi mõtsan 24 päivä jutti: mängsemi läbi egäsugutsit saisõ, mis võiva ette tulla, saimi tiidmiisi mano.» seletäs Allar. Püssäst sai kah kõvva laskõ.

Mikandi poisõlõ jäi elävälõ miilde ka rebäside ristmine: «Ollimi õkvalt sängü lännü, ku kuulimi läbi unõ vile, muusikat ja rüükmist.

Vanõmba kursusõ kadeti koputi egä ussõ pääle ja hõiksi, et kolmõ minodi

peräst piät välän rivin olõma. Joosimi unidsõ päega vällä. Kõik kamandõdi veomassina kasti ja sõidimi Raadilõ. Joosimi Imäjõõ-viirise Kalõvipoja kujo mano. Meile peeti kõnõ, miä üles härgüf ja pallõldi kursus jaka kolmõ jakko. Egä jago võtf maast üte jämme palgi ja tuuga tull juusksõ laululava taadõ jõõ viirde. Hallõnafa-

kas oll tuu, et osa mihi oli pikembä, nimä kanni palki ola pääl. Lühembä hoitsõ kässiga pää kotsil. Olõs mi taibanu hinnäst pikkusõ perrä är jaka, olõs pallo keremb olnu.

Jõõ veeren p a n d s õ m i palgi maaha ja ruumssimi tsipakõnõ.

P ä ä l t tuud ujõsime Imäjõõ pääl olõva paadini ja

vanõmba kadeti kuuluti meid tudõngis. Saimi nuurkadeti pagoni. Väiku üllätõs oll tuu, et ütõs meist sutsõ hindälegi tiidmäldä piüüdä Imäjõõst väiku kala, mis sattu vällä sis, ku mi varustusõ säläst võtsõmi.» jutustasõ Allar ja Wolfgang. Perämäne arvas, et taast sõakooli-clost kannatas terve raamadu kirola.

Eski hamba tetäs ilma rahalda kõrda

Võromaa nuurmihi kursusõl om 31 poissi ja 3 tütrikku: näist saava jalaväläse. Õhuväe alla opis säidse nuurt.

Sõakooli noorõ piät õnnõ uma söõgi esi kinni

m a s m a , riik mass stipendiummi ja egälõ kadetilõ ka aukraadirahha mano. Hamba tetäs kah ilma rahalda kõrda.

«Tuu tähendäs, et siia kuuli saava ka neo noorõ opma tulla, kelle vanõmba saa-i näid väega pallo opmisõ aigu tukõ.» kitt Allar.

Opitas kolm aastakka ja päält tuud omma noorõmbleit-

n a n d i valmis. Sis saa mõnõ aastaga tüüd tetä ja vöi viil edesi magistris oppi. Kolmandal opmisõ aastagal antas egälõ opjalõ kimmäs eräala: jala-vai suurõtükivägi, õhutõrjõ, side jne. Tuu perrä saa kimmäs ka tuu, määne nakkas olõma vähämbält katõ järgmädsõ aastaga tüükotus.

Allar arvas, et päält kooli lõppu saa tä arvada rühmäülebä ammõdi ja nakkas aotiinjit vällä oppama. Kõigi nuurmihi tulõvõgusuuv om saia päält kooli lõppu tüüle Võrolõ Kupõrjanovi pataljonni. Kas nä saava, paistus katõ ja poolõ aastaga peräst. «Saa mis saa, a peris kodo jääs iks Võromaalõ, pere taht kah rohkõmb siia jäää.» arvas Tõnu.

Allar arvas, et päält kooli lõppu saa tä arvada rühmäülebä ammõdi ja nakkas aotiinjit vällä oppama. Kõigi nuurmihi tulõvõgusuuv om saia päält kooli lõppu tüüle Võrolõ Kupõrjanovi pataljonni. Kas nä saava, paistus katõ ja poolõ aastaga peräst. «Saa mis saa, a peris kodo jääs iks Võromaalõ, pere taht kah rohkõmb siia jäää.» arvas Tõnu.

Muus elos jääs kah aigu

A ega Võromaa poissõ elo õnnõ sõamehe-ammõdi ümbre ei käü. Poissõl jääs aigu ka muu jaos. Langa Wolfgangil om huvi filmitegemise vasta: tä oll kaamõramehe abilõnõ vahtsõn filmin «Tudengimuusikal», midä pia ka rahvalõ näütämä naatas.

Ku Wolfgangi kotsilõ ütles

PILDI ERÄKOGOST
Niilo Tõnu.

tõsõ, et tä kõnõlõs pallo ja täl om kõikaig tegemist, sis Lumõ Margus om jäl sääne, et mõtlõs inne mitu kõrda, ku midägi vällä ütles. Tuu iist tege kõvva sporti.

Niilo Tõnu arvas, et and harastusfotograafi mõõdu vällä ja viil miildüs tälle autosport. Arvutit mõist kah paranda. Timä aja egän asan takan kõgõ parõmbat tulõmit.

Tuliku Allar om hää suusataja – tä käve viis aastakka laskmissuusatamisõ trennin. Üten esä ja velega om tä Võromaa jahimihi seldsi Võro jahtkunna liigõ. Viil om tä keskkooliaost pääle mehidsit pidänü. «Huvi tull koton tühje mesipuid kaiõn, mehidsõdega teglemist opsi Soc Elmar ja Kuusigu Heino.» seletäs tä.

Tarto sõakuul Kaitseväe ühendatud õppeasutused – sõavälädselt kõrraldõd riigikaitseõlinõ korgõmb kuul, kon opatas ohvitsiire kaitsoväe ja kaitseõliidu jaos.

Lõpõtaja saava rakõndusõligu korgõmba haridusõ sõavälädsõ juhõmisõ ala pääl (maa- vai õhuvägi) ja noorõmbleitnandi aukraadi.

Maavälädsõ opitas kolm aastakka, õhuvälädsõ kolm ja puul aastakka.

111 opjat (82 kadetti, 29 kullõjat).

Läte: Kaitseväe ühendatud õppeasutused

Uma Lehe 2009. aastaga suur jutuvõistlus!

Uma Leht kuulutas vällä joba viiendä **periselt juhtunuisi juttõ võistlusõ**.

Loodami, et ka seo kõrd saadõtas meile hulga hääd lugõmist. Parõmba jutu trükümi är 2010. aastaga joosul. Noidõ kirotaja saava honorarri kah.

Seo kõrd oodami võistlusõlõ kolmõ sorti juttõ:

1. Periselt juhtunu nalakas lugu

Või kirola juttõ nalaliisist johtumiisist hindä perren,

tutvidõ-sõpruga juhtunuist vipõruisist, kala- ja jahimehe-nallu, bussin, tohtri man ja muial kuuluisi ummamuudu jutujamiisi jne.

Väega omma oodõdu kirätüü tohridõ, bussijuhõ, autopõodi kaupmihi ja tõisi käest, kink tüü man pallo rahvast käü ja egä päiv midägi nalalist sünnüs. Jutu piäsi olõma periselt juhtunu (vähämbält piäsi kiroltaja tuud esi uskma). Anekdutõ pallõsi mitte saata!

2. Periselt juhtunu tõsinõ, piaaigu uskmalda lugu

Egä inemine tiid vähämbält ütõ luku, miä jääs elos aos miilde, olku tuu sis hindä vai tõisiga juhtunu. Tuu vöi olla kurblinõ, oppusõga, saatuslik vai muido esimuudu lugu, millest uman tutvustõõrin pikkä aigu kõnõlõdas. Lugu, midä om rassõ vällä märki, a kae, ummõhtõ om periselt juhtunu.

3. Lugu hindä vai tutva inemise parhillatsõst elost «Kuis ma (tä) ilma tüüldä jäie ja miä päält tuud saiõ».

Lugu vöi olla nii nalalinõ ku väega tõsinõ!

Kuis juttõ saata:

Egä inemine vöi saata nii pallo juttõ ku taht. Jutt ei vöi olla inne mõnõn tõsõn lehen vai raamatun ilmunu.

Egä jutt vöisi olla kas eräle fail (ku saadõtas e-kiräga) vai kirolõd eräle papõr pääle.

Egän jutun piäsi kimmähe olõma kirän säändse asä: päälkiri, mis aastal (ku ei mälehtä täpsele, sõs umbõs) lugu juhtu, täpsä kotussõ-nimi, kon lugu juhtu, jutu tegeläisi õigõ nime (NB! ku tahati, et lehen olnu teil vai ti juttõ tegeläisil tõnõ (vällä-

mõtõld) nimi, kiroltagõ tuu eräle luu lõppu mano!).

Egä jutu (!) mano kiroltagõ kimmähe uma nimi, aadrõs ja telehvoninumõr! Eri sortõ juttõ juttõ hindas 6liikmõlinõ žürii eräle.

Jutu saatkõ: info@umaleht.ee vai Uma Leht, Tartu 48, 65609 Võro liin. Tunniõsona: jutu-võistlus. Oodami juttõ nikani ku **17.11.2009!**

Parõmbilõ kiroltajiõ omma vana Võromaa ettevõtja avvohinnas vällä pannu hulga ummi ja häid asjo!

Päävohind: Üts päiv katõlõ inemisele Verska sanatooriumin!

Uma Lehe toimõndusõlt saa egä jutuvõistlusõlõ kiroltaja Võro-Sõto tähtraamadu 2010 ja om oodõtu jutuvõistlusõ pitto 4. joulukuu pääväl.

Parõmbilõ omma avvohinnas ka Uma Lehe hammõ ja koti, raamadu, vana Võromaa sainakaardi ja priikutsõ 2010. aasta Umma Pitto.

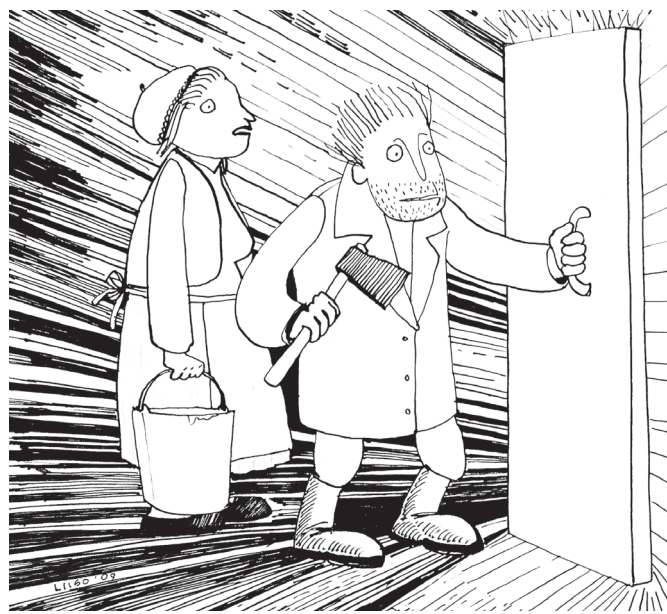
UMA LEHE TOIMÕNDUS

«Jummal hoitku: varga laudan!»

ORASSONI RAE-ADIINA

Maainemise pidävä iks eläjä, kuigi päivä tüütäse liinan. Et õigõs aos tüüle saia, piät hummogu varra üles tulõma, eläjä är süüt-mä, hindäle kah midägi hamba ala kaema ja sis liina. Kõgõ hullõmb om pümmel aol, ku lummõ maan ei olõ. Välätuli või külh valgusta, a muido om kõik kottpümme.

Taa lugu juhtu joba paar aastat tagasi üte mu sugulasõga. Näide elämine om küländ suurõ tii veeren kundi otsan. Üte hummogu varra naas pernaanõ lauda mano säädä, tsiasõõgi pang üte kae otsan, tõsõn lehmäle hüa ruug. Ku söõgi ussõst vällä sai, näkk, et laudan palas tuli. Tä viil nuur inemine ja tiidse kim-

PLATSI LIISO TSEHKENDÜS

mähe, et õdagu tulõ är kistuf. Pangi maaha, hirm naha vahel ja tarrõ tagasi.

Tõnõpuul olf õnnõs joba

minckivalmis rõivil. «Jummal hoitku, laudan omma varga. Tuli seen palas!» Miis haard kirvõ... Välän tsibist vihma,

laudan es olõ inämb tuld nätä. Suurt kaukaaslast kah es näe koskil. Miis kirvõga iin, naanõ pangõga takan. Eläjä tahtsõ jo süütmist! Piaagu lauda mano är saanu, vidi pini hindä kuudist vällä. Süä latt täüs külh, ku perrerahvas hirmust kangõ ja pini julgõs viil magusahe ringuta, nigu es olu midägi kõrrast är.

Laudauss olf ilosalõ kinni. Kõik olf vakka. Miis kai egäs juhust lauda taadõ kah, kõik olf rahulik. Mis sa hing tiit, tulõ iks lauta minnä. Süä seen värisi ja sörmõ kah, lukk es taha kuigi vallahõ tulla. Veidikese pusimist ja lätõ valla! Patarei-valgõl kai vasta õhvakõnõ. Tä olf vallahõ päsnü. Saisõ ussõpiida man, sääl kost pidi tulõ laskma, ja laksõ piita. Seh sullõ varga!

Võrolõ paradiisirand!

Võromaa om maavara poolõst vaenõ, viin om üle riigi kallis act, mõistlikku tüüd olõ-i, tüüstüs hengitses.

Ei tulõ siia inämb rikas turist umma rahha kulutama... Sceni, ku eurot ei olõ ja krooni allahindamisõ oht püsüs, ei tulõ siia ka ütiski terve mudsuga vällämaa investor uma raha-unikuga.

Kõgõ suurõmban rahahädän om muidoki hinnäst lahki lainanu Võro liin. Parhilla, õkva vahtsõ võimu tulõmisõga, olõs mõistlik naid asju muutma naada. Rahha om Võrolõ hädäste mano vaia ja parhilla ei olõ aig abimiihi valli: vanasõ-nagi ütles, et kiä sitaga mass, tuu jaos raha ei haisa!

Mul omma mõnõ mõttö, kuis liinalõ rahha mano saia. Näütõses võinu Tamulalõ viipargi tetä. Kütmostoro põhja, vesi lämmäs, delfiini sisse, krabi ja paar haid kah, et aastaga joosul mõni kõrd lehte saia.

Ku hai mõnõ surfaja taga-otsast tükü är hampas, om Võro liin jälki aolehin-telen ja tuu tege liinalõ reklaami. Surfamisõ jaos om vaia aparaati, mis lainit tege. A ku om vällä mõtõld aparaat, mis suusatajilõ lummõ tege, ei olõ Gaasianalüsaatoridõ tehassõ abiga lainidõ tegemise aparaati sukugi rassõ valmis saia!

Roosisaarõst saa paradiisirand. Soomõ turist astus helle-

valgõt liiva piten helesinitsehe vette, kaes unitsidõ silmiga Võlsi poolõ...

Muusiän – meduusi kõrvõtus või olla väega mõnnus... Ku tä miist õigõ kotussõ päält kõrvõtas... Tuud saa kah raha iist kõrralda. Gaasianalüsaatoridõ tehassõn ei olõ

määnegi kunst mõni võlss-meduus valmis tetä. Säane, mis õkvalt säält kõrvõtama latt, kost vaia... Perän om turist nii otsalda rahul, et jätt õdagu hotellin hoora võtmalda...

A ku om joba paradiisirand ja hotelli, saa-i kuigi ümbre ka litsest. Ku Tamulast saa Tene-riihve, tulõ naada Võromaa kutsõhariduskesküsõn litse vällä oppama.

Hotellindustõ pandas miljardidõ iist rahha ja ku rikkit turistõnakkasõ püüdä Nursi, Väimälä, Tsolgo jne rääbägü hoora, kiä olõ-i oppust saanu, sõs olõsi meil kõigil mark täüs. Olu parõmb, ku nä olnu vällä-opnu, mõistnu hambit mõskõ ja uma käekoti värviga kängi värviga kokko passita.

Maainemisel om parhilla väega rassõ, piimatuutminõ ja muu põllumajandus om vällä koolõtõ. Ku pääliinan võiva sotsi ja kesk litsi lüvvä, sõs mullõ tunnus, et parhillsõn saiskõrran maainemine õkva piät. Piimä hinna võiva nä rõipõ ka katõ krooni pääle laskõ, a säändse raha iist saa-i umma naist kah mitte!

Tossu Tilda pajatusõ

Maru pühkse pel-digu hoovi päält

Minevä rehekuu puhksõ Eesti-maal tormituul, miä tekk jället kurja. Torm mässäs Võromaalgi.

Võron Liitva liinajaon lätõs naistõrahvas pääle tormiüüd hummogu varra tüüle. Aig olf väega varajanõ ja välän pümme, tuuperäst otsusf tä, et säändse ilmaga «kullakambrihe» hoovi pääl ei lääki. Tüükotus lähkõn, üle tii minnä mõni minot – nii kavva pidä vasta

külh. Ku tä perän tüüd kodo sai, olf viil valgõ. Naanõ kai hoovi pääl ümbre ja hiitü peris är: «kullakambri» kaonu! Õnnõ sitapott saisõ kesk huuvi.

Naanõ kai tsipa ümbre ja näkk, et majakõnõ poti ümbrelt videli kavvõmban kraavin. Sis naanõ mõtõl: olf iks hää, et tä es nakka hummogu «kullakambri-lõ» minemä.

Ku olõs pümme naanu sääl ussõ käepidest otsma ja ei olõs tuud löüdnü, tiä-i, mis timäga olõs suurõ hiitümise pääle juhtuda võinu...

Latsilõ

Vastussõq saatkõq
Tartu 48, Võro liin
65609 Uma Leht vai
info@umaleht.ee.

Manoq kirotagõq uma nimi, vannus, aadrõs ja televoninumõõf. Vastajidõ vaihõl loositas vällä võrokeelitsit latsiraamatit vai kasette ja Uma Lehe Klepse.

Mineväkõrdsõ mõistatusõ õigõq vastussõq: *makus muus vai sahvõ, lämmi päiv, kipõ auto, nilbõ kunn, laih liha, pehmeq padi, hapu tsitron, kerän siil, peenükene preili, tark oppaja; tsõõrik sõir, hõõrik nupp, mõrruv greip, korgõ pilvelahkja, matal puhm, ohkukõnõ ijä, sille lõug, punanõ lehm, lühkene lõpp, krehvtine süük.*

Avvohinna saa Ilvese Eliise (8) Parksepäst.

Kaeq egä kolmapäävä vahtsõt Jussi-multikat: www.lastekas.ee → Jussi multikad → multikaq võro keelen!

Miä om vanasõna õigõ vastus? Ku vastat õigõhe, saat vastussidõ tähist kokko üte sõna, miä tähendäs võro keeli päikesepaistelne.

1. VIHMA PELGÄS, A KÜLMÄ EI PELGÄQ?

P) KASK(AS)
T) PINI
K) KARDOHK

2. ÜTS USS LÄTT VIITE KAMBRIHE?

Õ) KERIK
Ä) SÖRMKINNAS
Õ) TARÕ

3. TALVÕL HIGISTÄS, SUVÕL KÜLMETÄS?

A) LUMÕMIIS
E) VESI
I) AHI

4. RAHHA EI MASSAQ, A KALLIS PEETÄS?

S) TÜÜ
V) NIMI
T) ÕHK

5. MIIS KÜND, A ATRA EI OLÕKI?

L) TSIGA
M) TRAKTOR
N) VIHMA

6. KÕRVÕTAS, A PANÕ-ÕI PALAMA?

O) NÕGÕL, NÕKL
I) NÕKÕN, NÕKÕS
U) KURI INEMINE

7. HANI HAUD ÜTE JALA PÄÄL?

R) UIBU
K) KAPSTAS
V) NÕIAMAJA

Ülesandõ märke vällä PERÄMÄDSE ENE pidijõ tsehkend SAARÕ EVAR

Kuuluda

Kuulutusõ tel 78 22221,
info@umaleht.ee

Müü

Noorõ kikka otsva pruutõ. Küsü perrä tel 528 7267 vai 5554 2850.

Osta

Lõõtspilli. Tel 5649 2202 (Margus).
Vanno autoakusit. Tel 5617 6024.

Teemi är!

Võtami maaha ohtlikkõ puid ja lõikami võssu. Tel 5810 8597.

Kultuuriütistü Eesti fotofestival, Pokumaa sihtasutus ja Põlva maavalitsus omma vällä kuulutanu

photokkursi «Kuis oppi kaema»

Taa konkursi mõtõ om opada luudust kaema ja nägemä, juhti tähelepandmist keskkunna väärtüisi pääle

Oodõdu omma timäheva Pokumaalettü pildit

Valteri Edgari 80. juubõliaastalõ pühendedüt konkursi tugõva Pokumaa sihtasutus, Põlva maavalitsus ja Europe Direct.

Teedüs: www.eestifotofestival.com

Telli Uma Leht Võromaal peri sõbralõ, tutvalõ vai sugulasõlõ!

6 kuud – 60 kr, 12 kuud – 120 kr Telli saa tel 78 22 221 vai info@umaleht.ee

Umma Lehte saa Võromaal ja Setomaal Lehepunktü müügikotussist, Tartõ pääpostkontorist ja Tallinast Ateena raamadupoodist (Roosikrantsi 6)

SEMINÄR PAIKLIGU SÕÕGI TEGIJILE, SÕÕGI ÜMBRETÜÜTÄJILE, TURISMETTEVÕTJILÕ
VÕROMAA KUTSÕHARIDUSKESKÜSÕN 13. MÄRDIKUUL KELL 10-17

KÕNÕLÕSÕ:

Eesti ja põhjala kütik – kas ütõs vai kats kütik – Demjanovi Dmitri restoraanist Gloria Mahhenõudõ inemiisi süütõmisen – Adra Eve Põllumajandusministeeriumist Mütügikõrraldusõ nõvo väikulõ tuutjalõ – Karu Taavi Võro tarvitajidõ ütistüstest

ÜTEN LÜVVÄ SAA NELÄN PRAKTIIDISÕN TÛÜTARÕN:

- ➔ **Kasvogurme.** Oraperä õkotalo pernaanõ Kurkina Liisi tege tuusaladi pähklikürvitsäst, pudrosupi maapirnist ja põnõvit makussüüke.
- ➔ **Mahhesõõgi pruukmisõ võimalusõ inemiisi süütõmisen.** Silmere Silver Pühajärve SPA restoraanist tege näütämise-sõõgikaardi mahhekraamist.
- ➔ **Midä tetä lambaga?** Küsümüsele pakva hüvvi vastussit Uustalu Ants Eesti kulinaariainstituudist ja Demjanovi Dmitri.
- ➔ **Teemi esi leibä!** Leplandi Ivi oppas, kuis leibä tetä.

Tüütärõ omma küland väiku ja peris kõik tahja kimmäle är ei mahu!

KOHVIVÄHÕ JA LÕUNA OMMA VÕROMAA KUTSÕHARIDUSKESKÜSÕ PUILT, TEGIJÄ OMMA PRUUKNU VANNÕ VÕROMAA SÕÕGITEGEMISE OPPUISI.
KIRJAPANDMINÕ WWW.VORULEADER.EE TEEDÜS TEL 502 8783

LEADER
EESTI

Võromaa Partnerluskoog